

Panu

PhDr. Janu Doležalovi,

soukromému docentu filosofické
fakulty university KarlovyV P R A S E .

Prezident republiky jmenoval Vás rozhodnutím ze dne 9. srpna 1947 mimořádným profesorem fakulty filosofické Karlovy university v Praze pro obor experimentální a užitá psychologie, a to s účinností ode dne, kdy přestanete být v dosavadním služebním poměru.

Uvědomuje Vás o tomto rozhodnutí žádám Vás, abyste se neprodleně představil panu rektoru uvedené university, složil do jeho rukou předepsanou přísahu a dohodl se s panem děkanem fakulty filosofické o svých přednáškových a cvičeních.

Vaše učební povinnost spočívá v tom, že jest Vám obor pro který jste jmenován podle předpisů té které doby platných žádně zastupovati, jmenovitě konati se svého oboru experimentální a užitá psychologie přednášky a cvičení v rozsahu vyhovujícím potřebám uvedené fakulty nejméně však v rozsahu 5 týdně v každém semestru, vedle potřebných cvičení.

Vyhrazují si však Vaši učební povinnost podrobněji určití, po případě zaříditi, bude-li toho vyžadovati potřeba uvedené vysoké školy. Příslušné služební příjmy budou Vám poukázány zvláštním výměrem.

M i n i s t r :

•/•

Návrh komise (proff. dři Hendrich, Kozák, Král, Mukařovský), aby s. doc. dr. Jan Doležal byl jmenován mimořádným profesorem experimentální a užité psychologie na filosofické fakultě univerzity Karlovy.

PhDr. Jan D o l e ž a l , nar. 30. III. 1902 ve Vnorovech na Mor., studoval gymnasium v letech 1913-1919 ve Strážnici, v letech 1919-1921 ve Skalici na Slovensku, kde 20. června 1921 maturoval s vyznamenáním. Již na gymnasiu studoval soukromě filosofii, psychologii a národní hospodářství pod vedením ředitele Trubala, na universitě studoval zejména psychologii, a to zvláště experimentální, filosofii, sociologii a národní hospodářství, první dva semestry v Praze, ostatní v Lipsku a věnoval se potom výhradně vědecké práci v psychologii. Studia zakončil doktorátem filosofie r. 1927 na základě disertace "Über die Bewegungsform bei der Arbeit an Drehkubeln", která byla klasifikována jako "ausgezeichnet", velmi příznivě posouzena i R. Lippmannem a s podporou filosofické fakulty lipské uveřejněna v "Neue psychologische Studien" (V., 2, 1930).

Od r. 1926 působil jako dobrovolný asistent prof. Klemma a o něco později jako privátník a od r. 1928 jako státní asistent prof. Sachsenberga na psychotechnickém ústavě drážďanské techniky. V r. 1928 byla mu svěřena organizace psychotechnického oddělení výstavy "Die technische Stadt" v Drážďanech a byl jmenován znalcem pro psychologii při zemském úřadě v Drážďanech. Věnoval se vybudování psychotechnického ústavu na drážďanské technice, jehož správcem byl jmenován v říjnu 1930. Za hlavní činnost ústavu si vytkl experimentální psychologický výzkum práce jako přípravu k theoretické psychologii práce. Ježto nehodlal přijmouti německé státní občanství, což byla podmínka další úspěšné činnosti v Německu, přijal rád ponět ministerstva školství a Masarykovy akademie práce a stal se 1932 náměstkem ředitele a od r. 1935 ředitelem (spolu s prof. dr. Šerackým) Ústředního psychotechnického ústavu čsl. v Praze. První tři roky této činnosti byly vyplněny převážně pracemi organizačními a aplikačními, a to psychologie individuální a diferenciální.

Jeho první práce (seznam přiložen) mají předmětem výzkumy o praktických problémech, na př. o použitelnosti šestimístných čísel pro auty, o volbě povolání 14letých dětí, o pohybu při práci na řezačce (práce měla ^{vel. význam} značný ohlas a byla oceněna jako nábadná práce výzkum lidské práce s hlediska psychologického). V Československu vyšetřoval nejprve

psychotechnicky středoškolské abiturienty a uvažoval o volbě jich povolání a začíná poprvé studovati otázku nezaměstnanosti studovaného dorostu a řízení k povolání.

Spolu s doc. Ullrichem zkoumali inteligenci abiturientů, t.j. školní prospěch ve vztahu k povolání otce a k jeho postavení v povolání a ve vztahu v pohlaví a dále sán nadání abiturientů a vliv školního prospěchu a nadání na volbu povolání. Nejdůležitější jeho prací je Psychologie a psychotechnika výkonnosti (Encyklopedie výkonnosti I, 1932), na jejíž základě obdržel výnosem z 23.II. 1937 měno vení psychotechniky - práce byla podrobně rozebrána v habilitačním aktu.

Doležalovy práce jsou většinou výzkumného rásu a jsou prováděny na základě vlastního experimentálního materiálu a metodami exaktně vědeckými. Pojímají problém samostatně a vypracovávají čistě psychologické hledisko na jevy sdánlivě jen hospodářského a technického významu. Formulace i řešení problému jest striktní, někdy až příliš stručné, výsledky jsou náležitě shrnuty a zhodnoceny.

V psychotechnickém ústavu přebudoval a spíše vytvořil výkonnou činnost na vědeckém základě podle metod vlastních, neb našim poměrům přizpůsobených. První hromadný výzkum měl svja předmětem absolventy středních škol v Čechách a na Moravě (celkem 6.000 ab.) v letech 1932-1939 za účelem volby jejich povolání. V druhé republice vybudoval v tehdejších ^{vlastně} velmi těžkých poměrech abiturientskou poradnu pro volbu studia a povolání. Z jeho podnětu byly za okupace pro abiturienty středoškolské zřízeny dvouleté kurzy při průmyslových školách, které nahradily technického dorostu aspoň zčásti techniku a zachránily jej aspoň na dva roky před nasazením v říši. Dále vypracoval spolehlivé metody pro výzkum kvartánů a sařídil jej (vyšetřeno na 25.000 kvartánů). Dále sařídil psychologické vyšetření žáků vstupujících na vyšší školy průmyslové, výzkum žáků obecných škol hlásících se v letech 1937 - 1941 do pražských středních škol (14.000). Z toho vyplynula vůbec jeho snaha o vybudování účinného poradenství ve volbě povolání ČSR, a to jak organizační sítě, tak poradenské metodiky účelnější, než byla na př. říšská. K této účelnosti soustředil kolem sebe řadu spolupracovníků (Havlíček, Hyblík, Mls, Mudroch, Tardy, Zadražil). Mimoto vypracoval výběrové metody pro úředníky železniční, pro policii, četnictvo, vojsko, i pro

technické a komerční úředníky soukromých podniků. Výsledky lze vyjádřiti i číselně tak, že 1932 bylo vyšetřeno Ústavem 1200 osob, 1942 téměř 23.000 a od r. 1932-1945 více než 150.000. Pro profesory středních a odborných škol a pro organizační pracovníky pořádal před válkou několik kursů o výběrových metodách.

Při těchto pracích užil už v r. 1937 první u nás faktorovací metody Thurstonovy při analýze mentálních výkonů a zkušenosti při tom získané zachytil ve studii ("Zkušenosti s Thurstonovou metodou faktorové analýzy," připravené do tisku.

Kromě testů, dotazníků a jiných pomůcek pro psychologické vyšetřování schopností sestrojil Doležal i četné vědecké přístroje, na př. pro výzkum řidičů a strojvůdců (část jich přejata do katalogu výroby vědeckých přístrojů pro Wundtův psychologický ústav), přístroj pro výzkum oslnění a vidění v přítmi, sestrojený pro psychologický ústav zdejší. Vykonaval také vliv na psychologické laboratoře soukromých podniků, jako Baťa, Vítkovických železáren a j.

V r. 1938 byl z jeho podnětu apodle jeho programu za účinné podpory ministra Nečase přebudován psychotechnický ústav na "Ústav lidské práce", jehož struktura zahrnuje odbor pro organizaci práce, pro výběr a poradenství, pro odborné školení a praktický výcvik a pro vědecký výzkum práce (psychologii, fyziologii a sociologii práce) Už samo vybudování Ústavu lidské práce, opatření finančních prostředků, výběr a vedení odborných pracovníků z řad psychologů, lékařů, inženýrů, pedagogů a sociologů je jistě pozoruhodný výkon, ale ještě významnější však je, že se Doležalovi podařilo dát ústavní práci vědeckou náplň vysoké úrovně a zaměřit činnost ústavu k jednomu ústřednímu problému, t. j. k pracujícímu člověku a k jedné ústřední snaze, j. t. k péči o lidskou práci. Psychologie práce se mu stává základní disciplínou obecné teorie práce jako jedné z lidských činností.

Jeho názory získaly značný ohlas zvláště u mladší generace průmyslové a čsl. ministerstvo průmyslu pověřilo jej řízením svého oficiálního časopisu. Jiným výsledkem jeho činnosti je návrh na novou celostátní úpravu odborného školení a výcviku pracovního dorostu. Ve shodě s touto organizační a praktickou činností připravuje a zčásti má již připraveny tyto práce a studie: Psychologie práce, Práce a rytmus, Náborová psychologie.

Z nástinu dosavadní činnosti s.doc. dr. Doležala vyplývá její dvojitý ráz, jednak experimentální, jednak užitý, aplikovaný, který předpokládá nutně experimentální psychologii. Má-li být psychologie u nás vybudována aspoň ve svých podstatných a nezbytných oborech, musí mít jako minimum stolici pro psychologii theoretickou a stolic: pro psychologii experimentální a psychotechniku, či lépe psychologii užitou. To je nutné již s hlediska psychologie jako vědy patřící do filosofie a tvořící část filosofické propedeutiky jako předmětu středoškolského, ale psychologie nabyla velké důležitosti zejména v životě hospodářském a (vzhláště průmyslovém, pro nějž aplikovaná psychologie se stala jednou z nepostradatelných pomocných věd. Hospodářsky vyspělé státy zavádějí proto studijní obor odborného psychologa (diplomovaný psycholog v Německu, průmyslový psycholog v Anglii Americe a jinde), který by vyškoloval psychology pro jednotlivé potřeby hospodářského života, pro poradenství pro povolání, pro personální oddělení průmyslových a j. podniků, pro výzkumné pracovní laboratoře průmyslové atd. Ale i výzkumné ústavy pedagogické a pedagogické, náborové snahy větších podniků, snahy o výzkum veřejného mínění vyžadují rovněž odborně školených psychologů. Nynější naši potřebu těchto odhadují asi na 600 a pravidelnou roční potřebu pozdější ročně na 15 až 25. Filosofická fakulta, do jejíhož oboru patří psychologie jako věda, je nejvhodnější vysokou školou pro toto vzdělání, jen je třeba doplnit její tradování psychologie po této stránce. Jinak je nebezpečí, že se zřídí toto studium na jiných vysokých školách, na př. technických, kde by sotva mělo onu širokou vědeckou základnu, již toto studium nutně potřebuje, má-li uchovat svou úroveň.

Pro psychologii theoretickou je zatím u nás navržen doc. Stavěl jako mimořádný profesor. Je tedy nutno ~~zříditi~~ tento návrh doplniti o návrh na zřízení stolice pro psychologii experimentální, s níž, jak z důvodů věcných, tak právě naznačených praktických, by bylo spojití psychologii užitou. Doc. dr. Jan Doležal jest mezi našimi psychologickými pracovníky pro tento obor nejpožádanější a proto doporučují podepsaní sboru profesorskému, aby p. s.doc. dr. Jan Doležal byl navržen za mimořádného profesora pro psychologii experimentální a užitou na naší fakultě.

V Praze dne 20. února 1946.

Na originále podepsáni vši profesoři.
Lamy, Mr. Koudový, Křížek a Petráš. Tý.

Murár
Křížek
Koudový
Lamy

Jan Křížek
J. Koudový
J. Koxák